

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Aurifodina artium et scientiarum omnium

Drexel, Jeremias

[Antwerpen], 1641

Cap. II

urn:nbn:de:bsz:31-97047

CAPUT II.

Altera singularis industria:

Lusus urbani, facetia, sales, & joci.

EVLOG. Hic priori longè grandius volumen porrigo, dictis ac historiis festivioribus refertum. Hæc altera singularis industria est, Lepores & historicam hilaritatem sectata. En. librum minimè gracilem, amoeniore historia plenum. Hic gaudium & risus habitant, & unus in his ordo est, esse sine ordine. Index, ut priora omnia, ita hic suis quæque clementis distinguit. Scitamenta, nuncæ, & mellita crustula pro pueris videri possunt hæc pleraque, sed mihi crede, nucleus & solidus cibus non deerit rimanti. Hæc, quamvis jocularia, politicos & urbanos mores non raro formant, subinde docent & sacros; litterata namque monita, & ad vitam salubria, hic non infrequentia; nonnullam etiam eruditio[n]is supellectilem hæc chartæ subministrant. Hic apologi, fabellæ, sales ac joci, narrationes ludicræ, lepidiores historiæ, omnis generis facetiæ reconduntur. Sed quod superiori capite monebam, id repesto, idem monitus circa sequentes industrias: Imitatores hac in re si nullos habeam, aut paucos, non graviter indignabor. Hæc enim ferè omnia ad tertiam classem, scilicet ad His-

tisca

rica revocari possunt. Si enim in ea classe non judicavi sacra à profanis secernenda, nec ludicra etiam ab iis separanda existimo, ne quidquam tædii adducam iis, qui hac in re discipuli esse non recusant.

Sed ante omnia mei voluminis frontem seu inscriptionem lege; hæc est:

Sales

DICTIS, FACTIS;
FESTIVIS, RIDICVLIS:
APOLOGIS, FABVLIS;
PRISCIS, NOVIS;
FACETIIS, IOCIS,
EDITIS, INEDITIS,
CAVILLATIONI, DICACITATI;
VRBANÆ, PAGANÆ;
MORIBVS, LEPORIBVS
AVDITIS, INAUDITIS VARIE MIXTI.

Hæc libri frons est; materia risus hic abundans & copiosa. FAUST. Ignosce Præceptorum optime: Humanæ gentis vitium, ut nosti, curiositas est: aures mihi pruriunt ad hos lepores & sales gustandos. EVLOG. Ergo in gustulum hæc habe, sed pauca: non hic libros excudimus, sed libri specimen, methodi paradigmata & exemplum. proponimus, practicam, ut dixi, & mechanicam differentiationem instituimus, quæ non auribus solum, sed & oculis præceptiones datas ingerat. Ad rem.

Conyivium erat non trium Charitum, non novem Musarum, sed ultra convivii leges,

leges, plurium amicorum. Convenerat
inter eos, ut pro se quisque festivius ali-
quid narraret ad commendandam sui
modi imperatoris lautitiam.

Primus sic orsus est dicere: Vulpes
prædivitis pagani domum expilatura per
angustum foramen vir fœc penetravit.
Prædam nausta speratain & prorsus op-
imam, lautitiis se farsit, quantum qui-
dem venter capere potuit, quem ita di-
stendit, ut, cum egressum moliretur,
eadem via neutquam jam amplius spa-
tioso corpore transire potuerit, dum lu-
statur & hæret, adest mustela, & O te
fatuam, inquit, quæ tentes nunquam
successura: venter tibi nimium tumet:
deplendus est ille prius, si quidem hoc
ostio velis evadere; quare age, revome
quod glutiisti, & tum demum per has
fores fugam capesse. Est cum & vulpi
sua desit astutia, huic prorsus genui-
num: Serpens lagenam est illapius per
angustum os. In hac caupona vinum in
se ingurgitavit avidissime. Atque cum
jam redditum pararet, omnem viam sibi
sic inflato & magno nimium arctam re-
perit. Intervenit vini herus, ac luctan-
tem vidit in vino, & cum vino viperam,
ad quam comiter: O mea lacertula, in-
quit, hæc quidem frustra conaris: Te
potius rumpes, quam istud tam angustum
ostium. Verum hoc age (si quidem ego
sibi sum consilio) vinum, quod adeo av-

zites

riter tibi ipsa propinasti , hilariter revo-
 me , & redibis via , qua ivisti in hanc vi-
 nariam domum . Apologus notat eos ,
 qui s̄pē opes , quas male glutierunt , re-
 movere coguntur . Ita spongiæ jam tur-
 gida exprimuntur , tantumque reddunt ,
 quantum biberunt . Subjungens alter: est
 cum philosopho suā desit scientia . & so-
 pus , ille ingenii abundans , cum hero-
 suo non incelebri philosopho Xantho in
 alienum fortum concessit . Hic hortu-
 lanus philosophum velut arcanioris na-
 turæ omnis scientissimum sacerdotem
 interrogans : Qui sit , mi domine , in-
 quid , quod sine radice , & semine tan-
 tum lolii & inexpugnabilis graminis ,
 tam largo & facilī proventu succrescat :
 neque hæ manus meæ illi quotidie ex-
 tirpando sufficiunt . Et licet pedibus in-
 vias herbas conculcem , usque tamen
 & usque sese attollunt humo , & felicissi-
 mè succrescent . At vero olus illud ,
 plantæque , quas cum stirpibus terræ in-
 fero , insertas summo studio curaque fo-
 veo , non æque tamen felici segete pro-
 veriant ? Hic philosophus trepidare , &
 anxius versare animo , quid demum re-
 sponderet . Tandem aliud ab omni eru-
 ditione sua impetrare non potuit , quam
 remotum illud & frigidum : Hunc esse
 singularem naturæ genium . Ad hæc sub-
 ridens & sopus : Atqui & ego , inquit ,
 philosophus jam sum , hoc enim gladio

vel in numeros Gordios nodos solverim.
 Quare tam olitor, quam philosophus
 hominem urgent, ut, si quid nosset su-
 per eare scitus, proferret. Servus igi-
 tur ingenio quam forma commenda-
 tor; Xanthe, ait, herbæ, quæ hic sponte,
 ulro injussæ pullulant, sunt terra
 hujus germana soboles, veri filii. At
 vero illæ, quas olitor aliunde petitæ ter-
 ra obtrudit, & inserit vel nolenti, pri-
 vigni sunt. Ideo non mirum novercam
 in hos privignos minus esse benignam,
 quam in suos filios. Ergo & philosopho
 subinde deest scientia, ut vulpi astu-
 tia.

Dicentis vocem excipiens conviva ter-
 tius: Nonnunquam & convivatori, ait,
 desunt fercula. At certè non huic no-
 stro, sed illi, qui ad tenue salinum invi-
 tare ausus diademata. Ruri quis invita-
 verat regem Philippum Macedonem, qui
 cum multis comitantibus ad cenam pau-
 cis apparatam venisset, vidissetque ho-
 spitem ob id anxiū, circummisit qui
 amicos clam moneret, ut servarent lo-
 cum rarioribus placentis, quarum ex-
 pectatione, cum illi parcus vescerentur
 appositis, cœna omnibus sufficit. Nil
 tale nobis hic metuendum. Veniat rex
 Philippus cum suis, & epulum se dignum
 inveniet. Ergo & convivatori subinde
 desunt fercula.

Imo, ait quartus, non raro deest aurum
 Chry-

P
 Chry-
 cem
 it, qu
 hoc
 rum
 tunt)
 quavi
 do ne
 pserat
 benev
 respon
 dum.
 ampli
 fex an
 redon
 gratua
 vide
 dum
 certa
 re Pon
 locule
 fectur
 qui m
 donar
 deest
 pho se
 Sicut
 jecit
 ciunc
 quit,
 ter a
 Hanc

a Q

Chrysopoeio a. Ad Leonem X Pontificem Maximum ingeniosus veterator adiit, qui artem chymicam factitabat, quam hoc anno exerceant multi, qui, dum aurum quaeritant, argentum etiam amittunt libellum porrigen, quem de auro è quavis propemodum materia conficendo non sine eruditionis fuso conscriperat. Pontifex donum non aspernatus, benevolia manu admisit, & hominem responso libera'i censuit remunerandum. Cum autem libelli auctor insigne amplumque sibi munus speraret, Pontifex amplam certè crumenam sed vacuam redonari jussit, addito dicto: Non ingratum sibi fuisse munus oblatum, & videri aurea munificentia compensandum: quia tamen ille ipse scientiam certam conficiendi auri calleret, judicare Pontificem, commodissimos ipsi fore loculos, ut habeat, ubi aurum à se confessum reponat. O auricem miserum, qui mendicat aurum, quod facere, quod donare potest! Ergo & aurifici subinde deest aurum, sicut vulpi astutia, philosopho scientia.

Sicut & corvo agrotanti memoria, subjecit quintus, & simul ingressus narratunculam: Corvus morti vicinus, inquit, gravissimè decumbebat. Huic mater affidens à lacrymis non temperavit. Hanc filius fracta & imbecilli voce, ne

lib.

O 2

a Goldmacher hat kein Gold.

aurum
Chry-

ibi appoloraret, monuit; quin precibus
longe potius suam sanitatem Diis com-
mendaret. Cui mater: O mi fili, ait,
apparet te serio ægrotare, omnis tibi
memoria intercidit. Furorum multi-
plicium non meministi? Et quem Deo-
rum tibi propitium fore confidis, cum
pane nullus sit, cuius tu aram non spo-
liaris, è cuius viëtimis nihil furatus sis.

Ægrotanti corvo simillimi, Antiochus
rex Syriæ, qui Iudeos immanissime re-
xavit, & Maximinus Imperator Roma-
nus, qui crudelissimis edictis & crucia-
bus atrocissimis Christianos funditus de-
lere statuit; uterque horum divina tan-
dem exerente se justitia in morbum te-
rrimum lapsus, cum aliunde nulla spe
auxilii affulgeret, ille Iudeos, iste Chri-
stianos enixissime rogavit, ut Deo suo
pro-reparanda valetudine supplicarent. O
corvi! non meministis, quantum illos ab
fixeritis, quorum vota precesque num-
exposcitis. Nimirum ægrotanti subinde
nec mirum, labat facinorum commi-
torum memoria.

Ita subinde moribundo, quod mirissi-
mum (conviva sextus addidit) non la-
bat animus ullo metu. Et: Ferunt ho-
minem fuisse, inquit, jam in patibulo,
jamque in ipsis fatalibus scalis consti-
tum, nihilominus ore residenti ad ju-
dicem hæc infra spectantem dixisse: Mi-
seri se ubi scirex ille non procul astan-
affige

affigeret conspicilia, cum naso esset, admodum simo. Fuit, qui pariter in patibuli scalis jam consistens ultimum salutis poculum postulareret. Porrectum est. At ille spumam è nobili zytho studiosissime diffans: Nephritidem, inquit, & calculos hæc generat. Ne igitur ex rebus laborem, caveo. O ridiculos, & ô insanos homunculos, quibus jocari libert in ipso aternitatis punctistitio! Sed mitto hanc hominum fœcem, de qua in has ipsas notas hinc illinc plurima excerpsti. Addo hæc brevicula. Thomas Morus illustrissimum fidus Angliae, cum rogaretur in carcere an non sententiam mutasset regiis decretis subscripturus; instare diem supremi fati, proinde appetiret animum, quid jam denique sentiet. Nec vero quidquam regi fore gratius, quam audire sententiam à Moro mutatam. Imo vero, ait Morus, mutavi. Ad eam vocem subito adstantium ingens fuit gaudium & applausus. At Morus suæ vocis interpres: Mutavi, ait, sententiam. Constitueram enim antea barbam solam, nunc autem re pensiculatus examinata, consultissimum judicavi, barbam simul & comam præbere attendendam; cervices non subtrahamus securi. Hæc mea est sententia. Ite, illamque regi renuntiate. Mox ad amicum flentem subridens: Et, quid est, inquit, mortalis vita? Vivendo jam pri-

dem ibam ad moriendum , vel, quod sa-
pientibus visum , in horas singulas mo-
ziebar. Ante ipsas mortis fauces tran-
quilla conscientiae licet jocari.

Cosmas Medices iam morti vicinissi-
mus , cum paullo ante obitum à conjugae
interrogaretur : Cur, cum vigilaret, ocul-
os clauderet? Cuperem , ajebat, hunc
rei assuefieri, ut, ubi mors clausura esset
oculos , id ego paterer non invitus. Ita,
inquiebat conviva sextus , moribundi
sæpe sine metu sunt.

Quemadmodum, inquit septimus, ira-
cundi plerumque sine mente. Ferunt far-
torem , quiescumque in paupertina
mensa, olera minutim consecuta appone-
bantur, iis pro loco suo signum crucis im-
primere consuesse. Hic adeo religiosus
opifex inter reliquas operas alebat fa-
mulum, alis sagaciorem, quem cum ea
res animadvertisset quandoque, primum
quidem id heri sui religioni tacite trans-
scripsit : at vero cum id sæpe sæpius jam
fæcilitatem oblique observata esset, non
religionis sed gula ergo fieri conjecit,
quippe in depresso illos oleris sulcos ex
omni ferculo redundans pinguedo col-
ligebatur. Quare idem ille famulus, ut
primum solenne suum tenentem herum
observavit, exemplo manu involans in
patinam , sulcos illos pinguiores cir-
cumducto cochleari turbavit atque
confudit. Herus elusum se conspicatus,
& ole-

P A R S I I I . C A P . I I . 199

& oleore ipso ja multo turbatior, exasperari iracundia, graviter stomachari, & sublatum ex mensa ferculum per patulas senestras indignabundus præcipitare in viam: mox famulus convolutam raptim mappam cum omni instructu pransorio, pari jactu eadem via sequi jussit; & ad herum: Ergo magister, inquit, iucundi hodie infra comprandebimus?

(*Maister wöllen wir heut drunden
essen!*) dignum profecto Cynica hac cœna triclinium. Mens iracundis deest: nam Annæo Senecæ Ira, brevis est insania, impotens sui, decoris oblita, nec studinum immemor, rationi consiliisque præclusa, causis vanis agitata, ruinis simillima a. Arida & ab igne corripi facilia, scintillam quoque fovent usque in incendium. Ita grandis iræ exitus, furor est; ideo ira vitanda est, non tantum moderationis, sed & sanitatis caussa. Ab iracundis mens & prudentia longe est.

Sicut, excipit octavus, à tironibus experientia. De Anachoreta unius dieculæ, nihilne umquam, ô viri, audistis? Nihil, ajunt, unaque rogant, ut narret, suam quoque symbolam collaturus in cœnam & à dictis & à ferculis tam lautam. Mox

O 4 igi-

a Seneca l. I. de Irâ, & epist. 18. fine. Sic & Themistius, Brevem furorem definit Iram. Cato Priscus: Irratus ab insano non nisi tempore distat. Philémon poëta Græcus: Insania omnes nos habet, cum ira fecimur.

igitur octavus: Ferunt, inquit, sub prima initia Societatis I E S V inira simplicitatis tironem fuisse. Iacobus is audiebat, homo cætera bonus, modo non nimium bonus esse voluerit. Primo quidem ad religiosam familiam Parisiis venit, nec inter illos male se gescit, nisi quod subito eremum adspirare cœperit, nec aliud audire voluerit, quam cultum solitudinis. Ergo missione imperata Lutetiam abiit, & inibi nescio quam filialam ingressus, æternum, ut putabat, domicilium ibi fixit. Atque tu mihi jam bone Anachoreta salve. Diem unum eo loci exegerauit inter quercus: atqui hic dies seculum fuisse putandus est. Nocte intempesta, quæ illi prima fuit in hoc hospitio, agafones, qui Lutetiam in mercatum ibant, nemus ingrediuntur, tarda, nec expectato sonitu, quatit unguila campum, accidunt tintinnabula & nolæ, quæ nocturnam formidinem mirè auxerant. Hic bonus ille eremicola, fere jam funis, attonari & pane in saxum obrigescere, nec aliud credere, quam omnem inferiorum lemûrum plebem in suum caput ire: nec aliud misero subsidium occurreret, quam ut à sacris vocibus opem posceret, ingenti ergo voce I E S V M & I E S V Matrem clamare: subinde & illud ingeminare: Et Verbum caro factum est, &c. Audierat enim & D. Ioannis Euangelium contra stygios ala-

alastoras facere. Vix diluculavit , cum ille vasa colligens, amata solitudini longum vale dixit , & ad Religiosam domum remigravit, ubi ita brevi profecit , ut Christo complures reconciliarit , puillis & orphanis , quos in plateis repe- terat , stipem corrogari s^epius, jam bo- nus adjutor , antea tam malus eremita . Nimirum defuit experientia , & subsi- dium opportunum.

Hic nonus conviva: Cùm, inquit, subsi- dii opportunitas deest, querenda ea est , quā licet , quod à vafro animali discas . Audio viro primario simium fuisse , qui , quod domesticus esset juxta ac gratiosus , per ades libere discurrebat. Quadam ve- rò die, dum ante culinam excubat stoma- cho suo militaturus , cocus quidem eas excubias ob servavit, sed dissimulavit ob servasse , nēc pro more quidquam dedit in stipendum. Enimvero ubi miles vi- det, se spe sua frustratū, mox in culinam , & simul, abeunte coco, in focum. Accidit autē, ut eo tempore prunis castaneæ tor- rerentur, quarum odor , qui vix jejunum exploratorem advertisset, simium accivit: ascendit ergo focum, vidiit arridentes sibi castaneas, sed, quod dolebat, intra ignem parturientes. Maturat ille mox opem , & obstetricante manu partum tollere cona- tur , sed infelici successu , quippe qui & ipse ardoris impatiens adustos digitos retraxerit. Dum verò consilii anceps ha-

ret, felem conspicit muscularis insidiantem, eamque mox invadit, & quantum renitentem, & sibilanti ore fulminantem ad vicariam operam cogit; producit, inquam, suisque manibus felis pedem apprehendit, & sic eo ministro castaneam unam post alteram è prunis extrahit. At felis tam barbaræ servitutis impatiens horrende in lupum ululavit, illisque insolitis lamentis auxiliarem cocci opem sibi accersivit.

Continuò conviva decimus narrationem de simio excipiens: Opportune mones, inquit, ut nemo nostrum abeat a symbolo, audite simili infeliceim exitum. Habitabant unâ simius & marina testudo amicissime, mensamque pâne communem habebant. Invidebatur eis à serpente hæc mensæ societas, & tantus amor. Nec aliud quærebatur, quam nocendi occasio & amicitia dissolutio, quæ talis fuit. Febris cœpit simius, nec pharmacum morbo scivit: serpens, uti catus medicus, accedens & visens ad simium: O hominum, inquit, simillime, tuus morbus fanari se patietur, sed non nisi corde testudinis. Et fortassis si roges, ipsa non negabit affectu in te tam prona. Simius valitudinis amans medicum hoc consilium exposuit testudini, quæ uti cata erat, in hunc sensum respondit: Nos id genus testudines cor nostrum non semper nobiscum gerimus; meum certe mihi trans mare

mare est : sed hoc agamus, una iter faciamus, ego natandi perita tergum sessori tibi præbebo. Ex ordine, & consilio omnia hæc facta. Pontum ergo una ingreduntur, cumque jam in medio fere ponti essent, testudo sessori suo le subtraxit & undis abdidit: miser simius natandi imperitus, qui febrium igni perire horruuit, aquâ maris periit. Sed vera turbatæ amicitiae, imo conjugii concordissimi disturbati historia hæc est. Immisit dæmon vetulam in uxorem optimi mariti; quæ primò, uti consilia sua celarentur, rogavit, habere se quod suaderet & moneret. Iussa dicere: Tuus, inquit, vir, ancillam magis, quam te amat, nec fidem tori servat, hodie empturus est aliquid, non tibi, sed famula. Eadem anus alio loco & tempore virum etiam aggressa : Tua, inquit, uxor alios præter te habet conjuges, quos amet, & à quibus ametur. Persuasit & huic mendacium, nam hoc addidit argumenti: Reperies, ajebat, noctu cum novaculâ lectum petentem, & vita tuæ infidias fruentem; credidit miser. Post hæc vetula ad uxorem rediit: & Si vis, inquit, huic malo remedium invenire, me audi, res factu facillima est; ubi te nocte hac cubitum contuleris, novaculam tecum sumes, novaculam, ajo, non aliud instrumenti genus, jam dormienti pauculos pilos e barba præcides, ita illum tibi denuo conciliabis, & à tur-

pi amore avertes; credidit etiam misera,
& fecit uti suaferat orciniana focaria.
Nocte illâ maritus se in lecto compo-
suit, & somnum, imo & ronchos simu-
lavit, tum mulier pilos barbitii præcisura
novaculum expedit, cum maritus vi-
gil & paratus: Hic ego te, inquit, depre-
hendo scelus, tun' vitam mihi eripere?
quin ego stylum verto, & hac ipsa nova-
culâ animam tibi statim extorqueo: sed
differo manus violentas, &c. tandem
certe, et si serò, fraus impurissimæ vetulæ
deprehensa, & conjuges in amorem re-
conciliati.

Vide igitur, cui fidas, ait convivarum
undecimus. Aliud sœpe lingua promptū,
aliud ore clausum tenemus: arcana pe-
ctoris detegere rarum, nam quandoque
etiam noxiū est. Atque ut & ego me-
am dem symbolam, gladiatori illauda-
bilem atum attendite. Lanista fuit, qui
nihil ita faciebat exactè, quin posset, si
vellet, exactius; nec discipulis omnia suæ
artis mysteria pandebat, quin sibi, quod
solus sciret, reservaret. Habuit hic è tiro-
nibus audaciorem aliquem, qui adeò sibi
in eâ arte proficisse visus est, ut magistrū
vel æquaret, vel superaret. Quare experi-
undæ arti suæ, magistrum provocat ad
duellum, idque de capite. Pacta conven-
ta erant, licere uti quibuscumque quis
posset artis arcanis; progrediuntur. Diu
ventilant pro more: tandem & congre-
diunt-

diuntur. Iamque magister tironi immi-
nens : Atque , ait, non ita convenit inter
nos, ut mihi cum duobus certandum sit.
Discipulus malè cautus respicit , ecquis-
à tergo adjutor sibi adstet. Hic magister
occupat , & gladium vi librans in caput,
qua potest mole intorquet , sternitque
miserum cum hoc dicto : Den Straich
hab ich dich nit gelerth. Augustæ Vindeli-
corum præsigniores duo gladiatores e-
rant, quorum ille Philipp Kühlein / iste
Hans Kühlein audiebat , ille Drusiano-
gladio (im Rappier) iste macherà (im
Schwerde) pugnabat. Vterque eodem
ludo sauciaetus est non perfunctoriè: cum-
que è palæstrâ dëscendissent , populus è
re jocum faciens clamavit: Dass Kühlein
hat man gestochen/vnd dass Kühlein geschla-
gen. In alienum corium ludere , perfa-
cile.

Duodecimus conviva demum : Sem-
per ego auditor tantum ? inquit. Ut no-
veritis etiamnum mihi constare memo-
riam. Primus vestrum quandoque vulpi
deesse astutiam; Alter, philosopho scien-
tiam ; Tertius , convivatori lautitiam ;
Quartus , chrysopœio aurum ; Quintus ,
ægrotanti corvo memoriam ; Sextus, pa-
tibulandis nonnumquam non desuisse
latitiam; sed deesse, ajebat Septimus, ira-
cundis prudentiam ; Octavus , Anacho-
retis tironibus experientiam ; Nonus, si-
mii yafragmentum; Decimus , simii infor-
tu-

tunium; Undecimus, g'adiatoris consilium malignum persensuit, addam ego furis ingenium non spernendum. Mens omnium nostrum, ni fallor, erat, hoc adstruere; cum plurimum ubique soleat defieri, huic convivio nostro nil deesse in modimperatoris nostri liberalitate nihil desiderari posse. Sed ne mea desint symbola, de Mercurii alumnulis hæc accipite. Ferunt in terra Italia furem fuisse prælustrem, qui ipsum suum magistrum, futrumque omnium antesignanum Mercurium, aut Mercurii filium in arte hac vinceret. Erat is probe doctus occulte tollere, clam surripere, milvinis unguibus quicquid attrahasset, suum facere:

Nec fuit Autolici, tam piceata manus a multas ille domos jam expilarat, plures crumenas exenterarat, fortunam denique abicunque reperiebat, amabat; manus nusquam apud se habebat; dixisse illum apud veteres Ægyptios natum, qui furtæ omnia licita sibi fecerunt, & impunita; aut etiam apud Lacedæmonios, sobrios illos & acres viros, apud quos jus atque usum furandi fuisse dicunt; idque à juventute eorum (Gell. I. 11. c. 18.) Talis & iste, dignissimus sane, qui tandem præalte crucis candidatus fieret, in sublime toleretur, & in longissimam litteram extenderetur. Sed vivebant adhuc in homine

mc-

a *Martialis l. 8. epigram. 59.*

melioris animi igniculi, & ne cum omnes ille monentis conscientia extinxerat: ita homini religio incessit, ut subito vellet vitam in melius mutare, furatinam definere, impiatum animum ab omni nocturna serio emaculare. At multa erant, quæ ultro currente jam incitarent, jam & revocarent denuo. Ecquid enim, ait ille secundus, hunc ego familiariter carnisicem & domesticum tortorem, ecquid hos ego inferos circumfero, stimulanten usque & usque conscientiam & vulturem intra me pasco; una hunc ego exomologesi jugulavero. Sed quid dicent, imo quid dicer venter esurire indoctus? & quid tandem dicent haec manus non ligonibus insuetæ sed furtis? Ergo æternum sit crucier, & vivus adhuc tartari poenas tolerem & finiam tandem quotidianam hanc lanienam, & quicquid tor annis noxarum male contraxi, diecula una, imo horula una bene diluam; obfirmo animum, & templū peto. Bonæ cogitationes istæ, conatus fuerunt boni, modo fuissent etiam diuturni: quid enim consceleratum animū juvat expiasse, si eadem statim piacula repetas? Templum ergo adit querendo sacerdoti, apud quem vitam priorem omnem recenseret, & una confessione se eximeret à culpa omnium scelerum. Amavit hominem fortunam, quem alias semper (uti & fortunam homo) & primo ingressu aspectuque sacerdotem offert, crederes

deres ad hoc eò jussum ire, nee ab aliis id
 temporis occupatum. Lavernio, prout as-
 sueverat, pensili gradu ad sacrum tribunal
 perrexit, ingeniculat, frontem notat, de-
 mū & narrare orditur longos annales, at-
 que à primis retro annis omnem vitā re-
 texere: sed & gemitus addere, altius sub-
 inde suspirare, pectus etiam tundere, om-
 nia demum facere pro more serio respi-
 scientium. In sesquihoram pāne utrimq;
 disceptatio hæc tenuit. Sacerdos multa
 monere, terrere, rogare; summū tribunal,
 ima tartara, & viciniū mortis proponere;
 ille ad omnia ingemiscere, emendationē
 promittere, deniq; omnium scelerum ve-
 niā accipere: interea dum res-longius ex-
 trahitur, tabellio in hanc ipsam ædem sa-
 cram ē via divertit, & occasionem nauctus
 tam commodam purgandi animi, haustulā
 viatoriam ad confessarii sedile adclinat,
 & egressurum illum præstolatur, securus
 furti ob tantam loci religionem. Manti-
 cularius jā sceleris omnis purus, post ult-
 imā sacerdotis verba lātus & alacer sur-
 git imperata facturus. At, o confuetudo
 prava, quantū tibi virium est in humanos
 mores! loco ille nondū abierat, cum haus-
 tulam videt politā, & affabre factam, mox
 oculum, dein & manum injecit, & ubi
 prius omnia celerrimo oculorum rotatu
 circumspexit: Quod Deus fortunet, in-
 quirit, sic vitam novam ordior (*à Die, che mi
 faccia bon comminciare una vita nuova,*) & cum
 dñe

dicto è templo perniciō ad notas sibi
latebras evolavit. Nimirum hoc est profi-
cere, qui antea fur tantum fuerat, iam &
sacrilegus esse didicit.

Huic subjungo supparem. Fur non tan-
tum viscatae manus, sed & ingenii fuit fe-
stivi. Hic in æde amplissima multum cir-
cumspiciens, aliud non vidit, quam sui
principis; Mercurii, statuam; quam ag-
gressus: Memini, inquit, me etiamnum
puerulum in scholis sape audire, à disci-
pulo quandoque superari magistrum: tu
mi optime Mercuri, facunde nepos At-
lantis, meus quidem præceptor fuisti, sed
daveniam, & patere, ut præceptorem
vincat discipulus. Dixit, & statuam abri-
puuit. His & istud addo. Affirmavit fide
dignus hoc sibi factum quod narraturus,
pro percepto liquere. Audierat caupo
quispiam ex hospite suo, die crastini, secū
extremo noctis, antequam dilucularet,
Coloniam iturum in mercatum: & recte
est, inquit, comes ero. Paciscuntur ergo
de hora, qua ut expergesiat, impensè ro-
gat hospes, aut fur potius. Interē clam
vaccam subducit, & in via avia arbo-
ri alligat; redit ad cauponam, & manē
cum caupone surgit, initque iter. Veni-
tur ad locum ubi furtiva vacca latitabat:
hic diversitoris comes: Quæso te, in-
quit, pederentim procede, in proximo
pago mihi negotii quid est cum debitore
rustico. Caupo ergo solus prograditur.

Mox assequitur alter cum vacca ; &c , me
misserum, inquit, pro pecuniis optima fi-
de datis, en vaccam recipio vix ossibus
harentem. Caupo contra bovem dilan-
dans : Nisi, inquit, ipse heri vaccam me-
am stabulo conclusissimè , hanc ipsam es-
se jurarem, adeo ex toto illi similis est.
Venient coloniam. Furi in foro boario,
à quo sape inemptas pœcudes abegerat,
conspici tutum non erat; rogat ergo cau-
ponem socium, faceret sibi hanc gratiam,
atque dum ipse majoris momenti nego-
tium curaret, vaccam illi venderet. Non
recusat alter, vendit bovem, pretium ex-
spectato majus bona fide refert. Ad
quem manticularius: Te hominem, in-
quit, fidum & plenum officii : cape tibi
hanc rei venditæ partem: simul aureum
protulit: & quia (addit.) majus quam vel
exigere vel sperare pretium poteram,
è bove recepi, una prandeamus : de ra-
tionibus tibi nulla cura sit; atque quo
prandium lautijs instruamus, duas ego
assas gallinas præstinabo è proxima pu-
blica coquina, ubi horum opsoniorum
& varietas & vilis annona est: huic rei,
quæso, tu bona hospita duas mihi stan-
neas lances præbe, & ne quid gestem pa-
teat, pallium tu tuum mihi injice. Proin-
tos habet & obsequentes: illa discos,
iste mantelum aptat furi, imo donat. Ab-
it fur latus tam opimis spolijs: interea
cauponis filiola adest præ foribus, parenti
nun.

P A R S I I I . C A P . II .

nuntiatura , bovē noctu à fure abactum.
Ad nuntium caupo exterritus , ait : D^o
schlag der Teuffel zu / & mox nequissi-
mam yafritiem sui comitis advertens : E-
go ipse , inquit , rem meam vendidi. In-
terea gallinæ assantur , sed pluinæ illas a-
lio avexerunt , una cum suo Mercurio. Ita
nec pallium , nec gallinæ , nec fur hacte-
nus redierunt.

De Mercurio dixi , num & de Merca-
tore addam ? Cunctis annuentibus : Erat
Mercator , inquit , auri , ut sit , quam tem-
pli amantior , rerum dives , virtutum ege-
nus. Hunc conjux identidem monere in-
stitit : rem divinam cordi haberet , non fo-
rum usque & usque & usque solum fo-
rum , sed & templum frequentaret. A Deo
& divinis rerum omnium principium es-
se capiendum ; à cælo potius expectandos
esse thesauros , quām à pelago. Hanc sur-
do fabulam occentarat sapius , numquam
tamen emendari potuit contumax con-
suetudo ; nec tamen destitit pia mulier
domi concionari marito , qui nollet con-
ciones audire in templo , identidem mo-
nens infelicissimum futurum , si pergeret
obstinare. Tandem , tandem è silice isto
pietatis scintilla excussa est , & , Quid , in-
quit , toties molesta es ? non licet abesse
foro , sine rei nostra certo dispendio. Sed
hoc agamus , ego forum pro me & pro
te , tu templum pro te & pro me adito.
Sic opere partito rei familiari curabi-

mus, divinam tamen non negligemus.
 Consilium videbatur non adeo impro-
 bum. At at vicaria pietate cælum merca-
 xi, juxta putas ac sine alis volare. Nocte
 ergo proxima visus est sibi mercator iste
 ad tribunal in aere situm citari una cum
 conjugé. Ut primum ante Iudicis con-
 spectum factus est, omnia in judiciorum
 formam composita, formidinem accen-
 derunt. Stetit accusator, & dixit, firma-
 gunt testes, sed it Iudex inadulabilis, con-
 traque improbos immisericors; senten-
 tia demum lata est in divortium incertis-
 sum, nam uxori cælum, ut quæ illud
 unice ambiisset, addictum est, tartarum
 marito. Neque mora, uxor stellato calle
 ad gémmatum palatium tendere, jam &
 ingredi; hic miserrimus maritus ad foræ
 exclusum se miseranter ejulare, & postu-
 lare admitti; cum palatii illius janitor:
Abierat, mi homo; uxor tua pro se, & pro
 te hic ingressa est; tu ad inferos pro te,
 & pro illa nunc abi. Redit miser post se-
 verum hoc somnium ad se, & ad vitam
 meliorem.

Sed ego hic, Faustine, manum de ta-
 bula. His talibus, hic quem cernis liber,
 plenus est. Innumera sunt hujus farinx,
 quæ in sales meos excerpti. Ita vero in
 specimen recitavi, in quæ primo incidi.
 Et ne prolixior narratio foret molesta, cō-
 vivis assignavi has facetias exponendas.
 Sed nunquid & partē Indicis in hos Sales
 videre

P A R S III. C A P. III: 213

videre cupis? Litteram ex ultimis Alpha-
beti litteris do istam , haec tenus non
monstratam.

Via ad inferos qualis.

Vrsina pellis ante capture ursum vendita.

Vxor mala, ma'um inemendabile.

Valetudo regi à stulto restituta, principi à simo.

Vinum aquis submersum.

Vinum Iovi Servostori mixtum.

Vini via admiranda.

Venalis sapientia philosophi.

Varietas placet.

Vruus interrogatus num viveret.

Volantes horvines.

Vxores viris imperant.

&c. &c:

Hæc, Faustine, de jocis, salibus, face-
tiis excerpredis , aut annotandis dixe-
rim. Tu vero probe memineris, me parte
hac terria de singularibus industriis age-
re; quas hac forma adhibere , fortasse
non cuivis promptum. Muneris istius
est, quod ego mihi sumpsi , monstrare
omnigenos enotandi modos . Capiat,
qui potest, & in rem suam trahat.

C A P V T III.

Tertia singularis industria.

EPITOME in Cesareum Baronium, T. Livium, Corn.
Tacitum , Suetonum Tranquillum, C. Salu-
fium, Q. Lentium, Iulium Cesarem, Ann. Se-
necam, utrumque Plinium , Iustum Lipsium,
alios complures.

E VLOG. Aliam tibi hic industriam, sed
singularēm, sed meam monstro. Vis